

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ από τον [κ. Β. Λαμπρινουδάκη](#), ως προς την σύνδεση των Σκοτεινών Ουρανών με τον Άυλο Πολιτισμό

Παρακολουθώ με μεγάλο ενδιαφέρον τη συζήτησή σας και θα ήθελα να σχολιάσω πολύ σύντομα το ζήτημα των σκοτεινών ουρανών από τη δική μου σκοπιά και τις προσωπικές μου εμπειρίες. Μια από τις εμπειρίες αυτές είναι πολύ παλιά, κάπου εβδομήντα χρόνια πριν. Ο πατέρας μου κι εγώ, μικρό παιδί, ξαπλώναμε συχνά το καλοκαίρι πριν κοιμηθούμε στην ταράτσα του σπιτιού μας στη Χίο και παρατηρούσαμε τα άστρα που έλαμπαν ζωηρά τότε στον σκοτεινό ουρανό. Ο πατέρας μου μου έδειχνε τους αστερισμούς και μου εξηγούσε τα ονόματά τους και τους μύθους σύμφωνα με τους οποίους οι αρχαίοι Έλληνες πίστευαν ότι τα άστρα κι οι συνδυασμοί τους ήταν οι απαθανατισμένοι ήρωες και τα άλλα πλάσματα του μυθικού αυτού κόσμου. Έτσι, βλέποντας τον *Πολικό αστέρα* και τη *Μεγάλη* και τη *Μικρή Άρκτο*, μάθαινα για την Καλλιστώ, την πριγκήπισσα που περηφανεύτηκε ότι ήταν ομορφότερη από τη θεά Ήρα και τιμωρήθηκε για την αλαζονεία της από τον Δία που την μεταμόρφωσε σε αρκούδα, αλλά αισθανόμουν και ανακούφιση βλέποντας ότι στη συνέχεια ο Δίας, θεός με μεγαλοψυχία και καλοσύνη για τον άνθρωπο πρόλαβε τον γιο της τον Αρκάδα, που την συνάντησε στο κυνήγι και ετοιμαζόταν να την σκοτώσει και μεταμορφώνοντας και τους δύο σε αστέρια τους έστειλε στον ουρανό. Ανάλογα συναισθήματα, για τις συμφορές που εγκυμονεί η ανθρώπινη υπεροψία, αλλά και για την φιλόνητη κατανόηση του θείου για τα πάθη των ανθρώπων, μου γεννιόνταν όταν ο πατέρας μου μου έδειχνε τους αστερισμούς του *Κηφέα*, της *Κασσιόπης*, της *Ανδρομέδας*, του *Κήτους* και του *Περσέα*. Γιατί σύμφωνα με το σχετικό μύθο η σύζυγος του Κηφέα Κασσιόπη περηφανευόταν κι αυτή ότι ξεπερνούσε σε ομορφιά τις Νηρηίδες και ο πατέρας τους ο Ποσειδώνας την τιμώρησε, απαιτώντας να δοθεί η κόρη της Ανδρομέδα βορά σε ένα θαλάσσιο δράκοντα. Και εδώ όμως την κρίσιμη στιγμή οι θεοί έστειλαν τον Περσέα που πέτρωσε με την κεφαλή της Γοργούς τον δράκοντα και στη συνέχεια ανέβασαν στ' αστέρια όλους τους εμπλεκόμενους. Θα μπορούσα να συνεχίσω με πολλούς άλλους αστερισμούς το μυθικό περιεχόμενο των οποίων με είχε εντυπωσιάσει – ή αν θέλετε, φρονηματίσει.

Πάντως οι ιστορίες αυτές, απεικονισμένες τόσο ζωντανά στον ουρανό με γοήτευσαν και με προετοίμασαν ή, καλύτερα, με οδήγησαν να μελετήσω μεγαλώνοντας σοβαρά και σε βάθος την αρχαία μυθολογία. Ειδικότερα τη μυθολογία του ουρανού την μελέτησαν και την περιέγραψαν από νωρίς οι αρχαίο γεωγράφοι και ποιητές. Από το έργο του μαθηματικού *Ευδόξου* από την Κνίδα της Μικράς Ασίας, που έζησε νωρίς τον 4^ο π.Χ. αιώνα σώθηκαν μόνο λίγα αποσπάσματα. Νωρίς τον 3^ο π.Χ. αιώνα ο ποιητής Άρατος από την Κύπρο περιέγραψε τους αστερισμούς στο έργο του *Φαινόμενα και Διοσημεΐα*. Το πιο συστηματικό όμως και εκτενές σχετικό έργο, από το οποίο κυρίως αντλούμε τις γνώσεις μας για τη μυθολογία του ουρανού, είναι αυτό του Ερατοσθένους, μαθηματικού, γεωγράφου και ποιητή από την Κυρήνη της Αφρικής, με τον τίτλο *Καταστερισμοί*, που γράφθηκε κατά τον ύστερο 3^ο π.Χ. αιώνα. Στα έργα αυτά φαίνεται ότι οι αρχαίοι Έλληνες αποτύπωσαν και προέβαλαν στον ουρανό, στον συμπαντικό χώρο, την ιδέα, την γενική σύλληψή τους για τον Κόσμο. Γιατί η ελληνική μυθική παράδοση αυτό είναι, μια ολοκληρωμένη συμβολική εικόνα του κόσμου και της λειτουργίας του, που πλάσθηκε από τη διαχρονική εμπειρία της ζωής, ιδίως των κλασικών χρόνων, κατά τους οποίους αναπτύχθηκαν όλες οι ιδέες και η ηθική του δυτικού μας πολιτισμού. Αυτή λοιπόν την πολύτιμη εμπειρία ζωής διηγείται ο έναστρος ουρανός.

Περνάω πολύ σύντομα σε μια δεύτερη, εμπειρία μου. Ζώντας επί χρόνια στη μεγάλη Αθήνα, είχα ξεχάσει να σηκώνω το βλέμμα μου στον ουρανό, αφού και ο μισοκρυμμένος ουρανός της φωτεινής μας πόλης δεν σε καλεί να τον μελετήσεις. Πρόσφατα, φιλοξενώντας στη Νάξο ένα ξένο συνάδελφο, βρεθήκαμε νύχτα στην εξοχή. Εκεί ο ουρανός ήταν όπως παλιά, σκοτεινός και τα άστρα, από τα μεγαλύτερα ως τα πιο μικρά, έλαμπαν ζωηρά, φέρνοντας ξανά στην ψυχή μου τη μαγεία των κοσμικών διηγήσεών τους.

Τι θέλω να πώ με αυτά; Ότι στον έναστρο ουρανό είναι αποτυπωμένη, για άμεση και κοινή θέα, η παράδοση των ιδεών του κλασικού μας πολιτισμού. Η φωτοτύπωση και τα νέα σώματα που στέλλουμε σήμερα στο διάστημα οι άνθρωποι κινδυνεύουν να την θαμπώσουν ή και να την σβήσουν από την αντίληψη του σύγχρονου ανθρώπου. Δεν είμαι ο ειδικός για να προτείνω λύσεις, αλλά χαίρω ιδιαίτερα που η Διημερίδα σας δείχνει ότι ήδη επιστήμονες από πολλές ειδικότητες κινούνται αποφασιστικά για να ληφθούν μέτρα που θα αντιμετωπίσουν το πρόβλημα